

Työryhmän päätelmät ja toimenpide-ehdotukset

Metsäkanalintukantojen taantumiseen johtaneet syyt ovat moninaisia. Metsäkanalintutyöryhmä esittää seuraavassa tiivistetysti päätelmät ja keskeisimmät toimenpide-ehdotukset metsäkanalintukantojen elvyttämiseksi.

Metsätalous ja metsäkanalinnut

Työryhmän päätelmät

Metsätalouden organisaatioiden keskeisenä tehtävänä on tehokkaan puuntuotannon ylläpitäminen monimuotoisuutta vaarantamatta. Metsätalouden toimintaympäristö ja vaikutukset metsäkanalintujen elinympäristöihin ja -mahdollisuuksiin voidaan raamittaa kolmelle tasolle: metsäkuvion, maiseman ja suuralueen taso.

Metsäkuvion tasolla metsänhoito-organisaatioiden metsänhoito-ohjeissa tai -suosituksissa käsitellään metsäkanalintujen elinympäristövaatimuksia ja huomioon ottamista eri metsänhoitotoimissa. Suositukset ovat pääsääntöisesti ajantasaisia suhteessa käytettävissä olevaan tietoon. Sen sijaan ei ole tarkkaa tietoa siitä, miten ohjeita noudatetaan.

Maisematason suunnittelua ovat tällä hetkellä vain Metsähallituksen alue-ekologiset suunnitelmat. Yksityismaiden omistusrakenteesta johtuen yksittäisen tilan metsien käsittelyä suunniteltaessa ei naapuritilan metsien käyttöä oteta huomioon.

Suuraluetasolla suunnittelu edellyttäisi esimerkiksi tietyn ikärakenteen ehtojen toteutumista laajoilla alueilla. Metsien sertifiointi on asia, jolla voidaan vaikuttaa myös tällä tasolla. Suuraluetasolla havumetsälajiston menestymiseen vaikuttaa metsäpeitteisen ympäristön määrällinen ja alueellinen (spatiaalinen) sijoittuminen. Eliölajin tarvitseman elinympäristön väheneminen alle kolmannekseen kokonaispinta-alasta alkaa pirstoa aikaisemmin yhtenäistä habitaattia ja isoloida niissä eläviä kantoja. Suomessa on hyvinkin runsaasti alueita, joilla tämä "kolmanneksen ehto" täyttyy, mutta oleellista on näiden alueiden yhteys toisiinsa, eräänlaisen metsäjatkumon muodostaminen. Metsäkanalintukantojen syklisyyden keskeinen elementti on synkronia, joka selittyy levittäytymisen eli dispersaalin avulla (ks. sivut 7-8). Jos metsäympäristö pirstoutuu liikaa, dispersaaliyhteys voi katketa ja tuloksena voi olla synkronian ja syklisyyden häviäminen. Talousmetsien voimakas petopaine edesauttaa dispersaaliyhteyden katkeamista. Käytännössä tämä tarkoittanee sitä, että esimerkiksi metson soidinten tulisi olla enintään 10-15 km:n etäisyydellä toisistaan. Viime vuosikymmenen aikana syklit näyttäisivät olevan häviämässä. Osittain tämä voi olla näennäistä, sillä paikalliskannat saattavat vieläkin vaihdella syklisesti, mutta jos synkronian edellytykset ovat hävinneet, niin eriaikaiset, epäsynkroniset kannanvaihtelut eliminoivat kannanarvioinneissa toisensa.

Toimenpide-ehdotukset

× Metsikkötasolla sekametsien ja lehtipuiden merkitystä, tarpeettoman raivauksen välttämistä ja pienialaisten kosteikkojen säästämistä tulisi edelleen korostaa kaikkien metsäorganisaatioiden metsänhoitosuosituksissa ja niiden käytännön soveltamisessa. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion vuonna 2000 tarkistettavissa Hyvän metsänhoidon suosituksissa, jotka koskevat koko maata ja kaikkien metsänomistajaryhmien metsiä, olisi hyvä tilaisuus huomioda myös metsäkanalintujen elinympäristövaatimukset.

- × Maisematasolla ekologista aluetarkastelua olisi tärkeää lisätä yhtiöiden mailla ja myös yksityisillä mailla. Mahdollisena kehittämishankkeena voisi olla yhden metsäkeskuksen alueella toteutettava ekologisen aluetarkastelun kokeilu.
- × Suuralueatasolla mahdollisen Etelä-Suomen metsiensuojeluohjelman (Etelä-Suomi, Oulun läänin länsiosa, Lapin läänin lounaisosa) kohteisiin tulisi sisällyttää myös metsäkanalinnuille, erityisesti metsolle tärkeitä metsäalueita esimerkiksi soidinpaikkaverkostoja turvaavina kokonaisuuksina.
- × Tulisi selvittää mahdollisuudet ylläpitää sellaisia laajoja ja yhtenäisiä metsäalueita, joissa varttuneen metsän osuus olisi vähintään kolmannes, jolloin ne turvaavat metson elinmahdollisuudet. Näillä alueilla tulisi olla myös metsällinen yhteys maamme itärajaan.
- × Metsäsertifiointikriteerien soveltamisessa tulisi korostaa metsäkanalintujen elinolot huomioonottavia tekijöitä. Konkreettisia näkökohtia liittyy kulotuksen määrän lisäämiseen, maanpinnan käsittelyyn, soiden kunnostusojitukseen, arvokkaiden elinympäristöjen turvaamiseen sekä metsäsuunnitteluun, jossa riistanhoidolle tärkeiden alueiden merkitsemiseksi uusiin metsäsuunnitelmiin olisi pikaisesti luotava yhtenäinen käytäntö.
- × Metsäkeskusten tulisi olla yhteistyössä riistanhoidon asiantuntijoiden (riistanhoitopiirien) kanssa, kun metsätalouden alueellisia tavoiteohjelmia laaditaan. Yhteistyöhön osallistuvien riistatalouden edustajien tulisi suorittaa yhteistyön edistämiseksi metsäalan luennonhoitotutkinto. Luennonhoitotutkinnon tutkintovaatimukseen ja opetussisältöön tulisi lisätä riistanhoidollista aineistoa.
- × Metsälaissa tarkoitettuun erityisen tärkeiden elinympäristöjen (METE) kartoitukseen, jonka kohteisiin sisältyy runsaasti myös metsäkanalinnuille merkittäviä elinympäristöjä, olisi turvattava hankkeen valmistumistavoitteen (2002) mukainen rahoitus.
- × Uudistusaloille syntyy heinittymisen vuoksi poikkeuksellisen runsaita myyräkantoja. Tätä prosessia tulisi sekä tutkia että mahdollisuuksien mukaan ehkäistä metsien uudistamiseen liittyvillä toimenpiteillä. Lisäksi pöllöjen tehopöytätyksen käyttöä tulisi selvittää heinittyvien uudistusalojen pienjyrsijöiden torjunnassa.
- × Vuoden 2000 aikana uudistettavassa metsäalan perustutkinnossa ja myös ylempien tutkintojen opetusohjelmissa tulisi painottaa metsäkanalintukantojen turvaamisen näkökohtia.
- × Metsästäjäorganisaation tulisi järjestää teemavuosi metsäkanalintujen elinympäristöjen hoidosta metsäorganisaatioille. Teemavuodeksi sopii v. 2002, jolloin metsäkanalintujen tutkimusohjelman tuloksena valmistuu ohjevihkosia metsäkanalinnuista ja niiden kantojen hoidosta.

Toimenpiteiden aiheuttamat kustannukset

- × Toimenpide-ehdotukset suoritetaan metsäorganisaatioiden ja metsästäjäorganisaation toimenpiteinä, eivätkä ne vaadi erillistä rahoitusta.

Metsästys ja metsäkanalinnut

Työryhmän päätelmät

Metsästyslainsäädännön johtavana periaatteena on metsästyksen järjestäminen kestäväällä tavalla. Metsästyksen vaikutusta metsäkanalintukantoihin ei kuitenkaan täysin tiedetä.

Riistanhoitopiirit ovat lyhentäneet omilla päätöksillään metsäkanalintujen metsästysaikaa.

Ongelmana on ollut se, että päätökset on pitänyt tehdä jo kesäkuun loppuun mennessä, jolloin kanalintutilanteesta ei ole vielä kovinkaan paljoa tiedetty. Metsäkanalintutilanne vaihtelee maan eri osien välillä ja päätökset metsästysajoista ovat olleet kirjavia. Näiden seikkojen vuoksi tarvitaan parempaa yhteistyötä ja koordinoitua metsästysaikojen määrittämisessä. Eriaikainen metsästys kohdistaa metsästyspainetta alueille, joilla se naapurialueisiin verrattuna alkaa aikaisemmin tai päättyy myöhemmin.

Syyskuun alussa tapahtuva metsästys ilmeisesti hajottaa metsäkanalintupoikueita. Mitä myöhemmin poikueet hajaantuvat, sitä paremmat mahdollisuudet poikasilla on säilyä hengissä niin metsästykseltä kuin pedoiltaakin. Syyskuun puolivälissä poikaset ovat kehittyneempiä, tarvitsevat vähemmän emonsa ohjausta ja poikueet ovat valmiita luontaisestikin hajaantumaa. Metsästysajan aloituksen siirtäminen 15. syyskuuta pienentäisi todennäköisesti syyskuun saalista siten, että metsästysajan lyhentämiseen loppupäästä olisi nykyistä vähemmän tarvetta. Lisäksi myöhäisempi metsästyksen aloittamisajankohta vähentää eteläisessä Suomessa metsokukkoihin kohdistuvaa soidinmetsästystä, sillä syyskuun puolivälin jälkeen metsot eivät enää juurikaan soi.

Metsästysoikeuden haltijat ovat säädelleet vuosittain metsästystä erilaisilla rajoituksilla. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos ja Metsästäjien keskusjärjestö seuraavat yhteistyössä riistakolmioiden avulla metsäkanalintukantoja. Kenttätyön tekevät metsästäjät talkootyönä. Riistakolmiolaskennat tehdään elokuussa ja alustavat tulokset saadaan kuun loppupuolella. Metsästysoikeuden haltijat ovat kuitenkin tehneet jo tuohon ajankohtaan mennessä päätökset tulevan metsästyskauden kanalinnun metsästyksestä. Kolmiolaskennat eivät ole siten palvelleet käytännön metsästyksen ohjausta riittävästi, mikä on myös heikentänyt laskentamotivaatiota.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos seuraa myös riistasaalista. Saalistilastot lienevät nykyisin metsäkanalintujen osalta luotettavia, mutta saalistilastoissa ja niiden hyödyntämisessä on edelleen kehittämisen varaa.

Metsästäjäorganisaatio on ohjannut metsäkanalintujen metsästystä neuvontatyöllään, mutta metsäkanalinnut eivät ole kuitenkaan saaneet oikeaa painoarvoa esimerkiksi Metsästäjien Keskusjärjestön julkaisemassa Metsästäjä-lehdessä. Lisäksi neuvontamahdollisuuksia on jätetty käyttämättä paikallis- ja maakuntalehdissä.

Yksittäiset metsästäjät eivät ole metsästyksessään ottaneet riittävästi huomioon metsäkanalintukantojen hoitoa. Metsästyksessä ei ole myöskään riittävästi kiinnitetty huomiota valikoivaan metsästykseseen, metsästyksestä nauttimiseen pienemmillä saaliilla, haavoittamisriskin vähentämiseen ja perinteisen eränkänynnin arvoihin.

Toimenpide-ehdotukset

- × Riistakolmiolaskennat tulisi järjestää 1.-15.8. ja RKTL:n tulisi tiedottaa alustavat tulokset lasketuista riistakolmioista 14.8. mennessä. Lisäksi laskentapalautetta olisi kehitettävä metsästäjäorganisaation ja RKTL:n yhteistyönä.
- × Metsästysoikeuden 24 § tulisi muuttaa siten, että metsäkanalinnut ovat rauhoitettuja 14.9. saakka. Lisäksi metsästyslain 38 § tulisi muuttaa siten, että riistaeläimen metsästyksen rajoittamista koskeva riistanhoitopiirin päätös voitaisiin tehdä kuukautta ennen kyseessä olevan riistaeläimen metsästysajan alkamista. Tästä seuraa, että riistanhoitopiirien tulisi tehdä mahdolliset päätökset metsäkanalintumetsästyksen rajoittamisesta 15.8. mennessä, jolloin päätökseen sisältyvää valitusaikaa jää 30 vrk.
- × Riistanhoitopiirien tulisi lisätä yhteistyötä metsästyksen rajoittavien päätösten teossa ja rajoituksia tulisi tarkastella lajikohtaisesti. Mahdolliset metsästysajan lyhentämiset suositellaan tehtäväksi siten, ette metsäkanalintumetsästys päättyy 30.9. tai 15.10. Riistanhoitopiirien tulisi perustaa Etelä- ja Lounais-Suomen maatalousvaltaisille alueille yhtenäinen ja pitkäaikainen metson rauhoitusalue.
- × Metsästysoikeuden haltijoita suositellaan tekemään päätökset metsästyksen säätelystä elokuun puolivälin jälkeen ja ottamaan siinä huomioon metsäkanalintutilanne ja riistanhoitopiirin suositukset.
- × Metsästäjäorganisaation tulisi ohjata neuvonnallaan metsästyksen siten, että metsäkanalintukantojen hoito otetaan paremmin huomioon. Metsästyksessä tulisi huomioida tarkemmin lintutilanne, saaliin tulisi painottaa nuoriin lintuihin ja haavoittamisriskiä olisi vähennettävä. Metsästäjien Keskusjärjestön tulisi julkaista ennen syyskuun puoliväliä Metsästäjä-lehti, jossa on metsäkanalintujen metsästysajat, alustavat kolmiolaskentatulokset sekä metsäkanalintujen metsästyksen ohjaavia artikkeleita.
- × Metsästäjien Keskusjärjestön tulisi laatia metsäkanalintujen metsästyksen eettinen säännöstö.
- × Riistahallinnon ja -tutkimuksen tulisi seurata metsäkanalintujen määrän ja saaliin lisäksi metsästyksen posioekonomista kehitystä sekä valtakunnallisesti että alueellisesti.

Toimenpiteiden aiheuttamat kustannukset

- × Toimenpide-ehdotukset eivät vaadi erillistä rahoitusta.

Riistanhoito ja metsäkanalinnut

Työryhmän päätelmät

Riistanhoito on aktiivista toimintaa riistan hyväksi. Metsäkanalintujen ruokinnalla, tarhauksella ja siirtoistutuksilla kanalintukantoja ei ole voitu elvyttää. Parhaimpiin tuloksiin päästään pitkävaikutteisilla elinympäristöihin liittyvillä toimenpiteillä. Tällöin ratkaisevassa asemassa on metsätalous ja siinä suoritettavat toimenpiteet. Lisäksi pienpetojen pyynnistä saadaan todellista hyötyä.

Petojen vaikutus metsäkanalintukantoihin on kasvanut viime vuosikymmenien aikana. Tärkeimpänä syynä tähän lienee metsätalouden aikaansaama heinittyminen, joka on lisännyt myyräkantoja ja samalla niitä syövien petojen määrää. Metsien rakenne on vielä helpottanut petojen metsäkanalintuihin kohdistamaa saalistusta. Alkuperäisten petolajien ohella metsäkanalintujen pesimistä rasittavat mitä ilmeisimmin myös hyvin runsaslukuisina esiintyvät vieraat pedot minkki ja supikoira. Lisäksi varislinnut heikentävät pesimistulosta asutuilla alueilla.

Metsäkanalintuihin kohdistuvaa saalistusta voidaan vähentää pyydystämällä petoja. Tehokkaalla pienpetopyynnillä voidaan vaikuttaa positiivisesti metsäkanalintujen pesimismenestykseen. Pienpetopyyntiin on kiinnitetty huomiota jo aikaisemminkin, mutta pyynti ei ole ollut riittävän tehokasta.

Pienpetopyyntiä ei arvosteta metsästysmuotona, eikä yksittäisillä luonnonturkiksilla ole nykyään kovinkaan suurta kaupallista arvoa. Lisäksi pienpetojen pyyntiin erikoistunut metsästäjäjoukko vähenee koko ajan väestön muuttaessa maalta taajamiin ja kaupunkiin. Tämän takia pienpetopyynnin tehostamisessa tarvitaan erityistoimenpiteitä. Lisäksi on huomioitava, että metsäkanalintukantoihin vaikuttavista pedoista ei voida pyydystää kaikkia. Esimerkiksi kanahaukka on luonnonsuojelulaille rauhoitettu ja rauhoittamattomilla varislinnuilla on pesimäaikainen rauhoitus. Pienpetopyynnin tehostaminen on perusteltua myös luonnonsuojelullisella tasolla, sillä siinä pyritään korjaamaan ihmisen itsensä aiheuttamia muutoksia luonnon tasapainossa.

Toimenpide-ehdotukset

× Pienpetojen pyyntiä tulisi tehostaa voimakkaasti metsäkanalintujen ja metsäluonnon hoitamiseksi. Metsästäjäorganisaation tulisi huolehtia pienpetopyynnin tehostamiseen liittyvistä järjestelyistä suunnitelmallisina ja laaja-alaisina valtion tukemina luonnonhoitohankkeina. Hankkeita tulisi toistua määräjain jatkuvan vaikutuksen saamiseksi.

× Metsästyslakia ja -asetusta tulisi muuttaa siten, että nädän ja karpän metsästysaika pitenisi ja että ajavan koiran käyttö ketun metsästyksessä olisi mahdollista myös maaliskuun aikana riistanhoitopiirin myöntämällä luvalla.

× Metsästysoikeuden haltijoiden tulisi helpottaa pienpetopyynnin käytännön järjestelyjä siten, että pienpetopyyntiin myönnettävät metsästysluvat olisivat mahdollisimman pitkäaikaisia ja halpoja. Lisäksi metsästysseurojen välistä yhteistyötä pienpetopyynnissä tulisi lisätä.

Toimenpiteiden aiheuttamat kustannukset

× Metsästäjäorganisaation neuvontatyö rahoitetaan riistanhoitomaksuvaroilla. Vähäisessä määrin varoja on käytetty myös riistanhoidon toimenpiteisiin, niihin liittyvään kokeilutoimintaan, muuhun

riistatalouden edistämiseen sekä metsästysseurojen riistanhoitoa edistävien hankkeiden tukemiseen ja maanomistajien suorittamien riistan elinympäristöä merkittävästi parantavien hankkeiden tukemiseen. Varsinainen riistanhoitotyö on katsottu kuuluvan metsästäjille ja metsästysoikeuden haltijoille itselleen eikä siihen ole käytetty ulkopuolista rahoitusta. Tähän järjestelmään ei ehdoteta muutoksia. Metsäkanalintujen metsästystä ja pienpetojen pyynnin tehostamista koskevan neuvontatyön varmistamiseksi varojen käyttöä voitaneen suunnata ko. tarkoituksia koskeviin hankkeisiin. Tarvittaessa riistanhoitomaksua on mahdollista korottaa.

× Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön ns. luonnonhoitomomentilla on varoja metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Tutkimus

Työryhmän päätelmät

Metsäkanalintutkimus on ollut suomalaisen riistantutkimuksen lippulaivoja. Metsästäjäkunnan vapaaehtoisapu tutkimusaineistojen hankinnassa on ollut ensiarvoisen tärkeää. Kanalintutkimus alkoi puoli vuosisataa sitten menetelmien kehittämällä ja hyvin nopeasti suomalaistutkijat olivat kannanvaihteluproblematiikan kimpussa. Populaatiodynamiikan tutkimus yhdessä lajibiologisten tutkimusten kanssa olivat keskeisessä asemassa. Populaatiodynamiikka on aina ollut tärkeällä sijalla, mutta 1980-luvulla myös ekologinen energetiikka ja 1990-luvulla riistakolmioiden myötä maisemaekologia ovat nousseet merkittäviksi tutkimusalueiksi. Vaikka suomalainen metsäkanalintutkimus on kattanut varsin hyvin ongelmakentän, uusi tekniikka antaa aivan uudet mahdollisuudet tarkastella monia sellaisia kysymyksiä mikä tähän asti ei ole ollut mahdollista.

Suomen ja Venäjän Karjalan luonnonmaantieteellinen yhtäläisyys, mutta historiallisten seikkojen aiheuttama luonnon erilainen käsittely ovat johtaneet riistakantojen erilaiseen kehittymiseen. Tämä kansainvälisestäkin poikkeuksellinen asetelma ja sen antama mahdollisuus laajamittaiseen maisemaekologiseen tutkimukseen tulisi ehdottomasti käyttää hyödyksi.

Metsästys sinällään ja metsästyksen vaikutus metsäkanalintukantoihin on selkeä puutealue tutkimuksessa, samoin kuin aina paljon puhuttava petojen rooli lintukantojen muutoksissa. Lisäksi kannattaa korostaa sitä tosiasiaa, että metsäkanalintujen hyväksi tehtävät toimenpiteet hyödyntävät myös muun metsäluonnon monimuotoisuutta.

Tutkimushanke-ehdotukset

× Metso- ja teeripopulaatioiden eroja Suomessa ja Karjalassa.

Tutkimuksessa kartoitettaisiin Venäjän Karjalassa ja Suomessa metson ja teeren soitimia laajalla itä-länsi -suuntaisella vyöhykkeellä. Tämä vyöhyke voisi alkaa Kainuusta Ystävyden puistosta ja jatkua länteen. Tällaiseen "ikkunaan" saataisiin selkeä metsäisyysgradientti puhtaista erämaista (Kostamuksen suojelualue) pirstoutuneisiin suojelualueisiin (puiston Suomen puoleiset osat) ja yhä voimakkaamman metsätalouden alueille Suomen puolella. Myös pesäpredaatiota tulisi tutkia yksityiskohtaisesti kameralaitteilla.

Soidinten kokoa, tiheyttä ja tilankäyttöä tutkitaan valtaosin intensiivisellä kartoitustyöllä, mutta työhön tulisi ehdottomasti liittyä kattava radiotelemetris työ, jotta populaatioiden eristymisen merkitys voidaan ymmärtää. Arto Marjakangas (Oulun yliopisto) on jo tehnyt alueella monivuotista radiotelemetristä työtä teerellä.

Tutkimukselle voi saada rahoitusta lähialueyhteistyörahoista, mutta tutkimusta voitaisiin laajentaa melko helposti myös Ruotsiin, jolloin EU-rahoituksen saaminen mahdollistuu. Myös yritysmaailman sponsoritukea kannattaisi harkita. Hankkeen tulisi olla ainakin viisivuotinen, jolloin kokonaisrahoitustarve olisi 3 - Mmk.

× Metsäyhteys itärajan taakse ja sen merkitys metsokanalinnuille ja biodiversiteetille yleensä. Tutkimuksen tavoitteena olisi selvittää hyötyvätkö kanalinnut - ja biodiversiteetti yleensäkin - metsäyhteydestä itärajan luontaisempaan taigametsään. Tutkimuksessa tulisi myös tarkastella mahdollisuuksia luoda maahamme toimivia laajamittakaavaisia ekologisia käytäviä tai valtaväyliä. Hanke olisi selvästi kaksijakoinen, sillä metsäyhteyden kartoittaminen on oma selkeä osakokonaisuutensa, jonka toteuttaminen ei liene ylivoimainen tehtävä. Esimerkiksi peruskarttalehteä (10 x 10 km eli 10 000 ha) perusyksikkönä käyttäen voitaisiin määritellä alueiden metsäisyysastetta (esim. varttuneen metsän osuus kokonaisalasta) ja miten metsäiset alueet ovat yhteydessä toisiinsa.

Itse kartoitustyö lienee yksivuotinen projekti, mutta laajempi tutkimus biodiversiteetti näkökulmineen vaatii 3 - vuoden projektin, jonka rahoitustarve on noin 1 Mmk:n luokkaa. Rahoitusta voidaan hakea kansalliselta taholta, mutta hanke voidaan mahdollisesti rahoittaa myös RKTL:n ominkin varoin.

× Riistarikkausindeksi luonnon monimuotoisuuden ilmentäjänä, sitä selittävät tahot ja monimuotoisuuden yhteiskunnallinen hallinta.

Tutkimuksessa tarkasteltaisiin olemassa olevaa riistarunsausindeksiä, sen ilmaisemaa riistarikkautta eri puolilla Suomea ja indeksin käyttökelpoisuutta lajien kestäväen käytön ja yleisemminkin luonnon monimuotoisuuden seurannassa. Metsäkanalintulajit, jotka poikkeavat selvästi toisistaan metsällisiltä vaatimuksiltaan, muodostavat keskeisen osan riistanrikkausindeksistä. Indeksia selitetään metsä- ja maisemarakenteella sekä ihmistoiminnalla (mm. väestötiheydellä, maankäytön intensiteetillä, metsästyspaineella). Asiantuntijatietämyksestä kootaan päätöksentekoa tukevia malleja, joilla pyritään kartoittamaan biodiversiteetin yhteiskunnallisia ongelma-alueita ja valmiuksia niiden ratkaisemiseksi. Hankkeesta on laadittu yhteistutkimushankesuunnitelma (RKTL, METLA, SYKE, HY). Kustannusarvio vuosille 2000-2002 on noin 2,2 Mmk. Hanke sopii rahoitettavaksi MMM:n yhteistutkimusmäärärahoista.

× Heinittyneet hakkuuaukeat ja myyräkannat.

Eräs keskeisimpiä metsätaloudellisia sivuvaikutuksia metsäkanalintukannoille on ollut heinittyneiden hakkuuaukeiden "ylitiheät myyräkannat" ja niiden ylläpitämät voimakkaat petokannat. Tämä hypoteesi on kuitenkin lähes täysin ilman tutkimuksellista tukea. Olisi tutkittava hakkuualueiden ja niiden ympäristöjen myyrä- ja petokantojen dynamiikkaa sekä nykytalousmetsissämme että koehakkuilla. Myös riistakolmioaineisto mahdollistaa hypoteesien testausta. Oleellistahan hakkuuaukko-ongelmatiikassa on se, että matalatiheyksiset Clethrionomys-myyrät korvautuvat Microtus-lajeilla, jotka pystyvät ylläpitämään paljon korkeampia tiheyksiä. Mistä ne tulevat ja miten ne pystyvät kolonisoitumaan? Onko se ehkäistävässä (kulotus, maaperän muokkaus/käsittämättömyys)? Toisaalta hakkuuaukkojen elinikä myyrien kannalta on lyhyt, joten näiden laikkujen dynamiikan ja tilajakautuman osaavalla suunnittelulla voitaisiin ehkä estää "myyräparatiisien" synty.

Tällainen tutkimus on suomalaisen eläintieteen ydinosaa. Luontevia yhteistyökumppaneita ovat METLA, RKTL, HY ja Metsähallitus. Tutkimuksen käynnistäminen lienee kansallinen tehtävä, mutta kansainvälinenkin hanke on mahdollinen. Venäjän Karjalan suunta olisi tällöin mielenkiintoisin. Hankkeesta on muotoiltavissa esimerkiksi laadukas yhteistutkimushakemus MMM:lle, jonka kustannusarvio (~5 vuotta) olisi 1,52 Mmk. Osallistuvilta organisaatioilta edellytettäisiin tuntuvia omapanostuksia.

× Kanalintumetsästys Suomessa - ihminen kanalintujen predaattorina.

Tutkimuksen tarkoituksena olisi selvittää metsäkanalintumetsästystä, -tapoja, -saalista ja niiden suhteita. Metsästyssaalista valtion ja yksityisten mailla olisi pystyttävä luotettavasti vertaamaan keskenään. Yksityiskohtaisten saalispäiväkirjojen ja haastattelujen avulla tulisi selvittää lintusaaliin, ajankäytön, muun metsästyspanostuksen ja lintutiheyden suhteita, toisin sanoen tutkia metsästäjän toiminnallista ja määrällistä vastetta (funktionaalinen ja numeerinen responssi) lintukantojen muutoksiin. Metsästystapahtumaa tutkitaan tällöin klassisen predaatio tutkimuksen keinoin. Lisäksi olisi pystyttävä tekemään ennusteita kanalintumetsästyksestä ja tulevasta metsästäjäkunnan rakenteesta.

Itse metsästyksen vaikutusta metsäkanalintupopulaatioihin on äärimmäisen vaikeaa tutkia luotettavasti ja kattavasti maasto-olosuhteissa, vaan ainakin ensi vaiheessa sen tulisi tapahtua huolellisesti mallitettua populaatiota "tietokone metsästäjällä". Näin voitaisiin saada riittävän tasokkaita hypoteeseja myös kokeelliseen kenttätutkimukseen.

Tällainen tutkimus olisi kanalintutyöryhmän ominta tuotetta. Suomen Akatemia voisi arvostaa huolella tehtyä tutkimussuunnitelmaa, samoin kuin eräät kansalliset säätiöt. Riistaoja kalatalouden tutkimuslaitokselta samoin kuin metsästäjäorganisaatiolta odotetaan tuntuvaan omanpanostusta. Väitöskirjahankkeen (3 vuotta) kustannusarvio lienee 1-1,5 Mmk. Hanke sopisi rahoitettavaksi myös MMM:n yhteistutkimusmäärärahoista.

Tutkimushanke-ehdotusten aiheuttamat kustannukset

× Laadukas tutkimus nousee yleensä aikaisemman tutkimuksen pohjalta, joten tutkimushanke-ehdotukset ovat toteuttamiskelpoisia kohtuullisella resurssisoinnilla. Ehdotettujen viiden hankkeen arvioidut yhteiskustannukset ovat noin 10 Mmk. Suuri osa kustannuksista voitaneen kattaa RKTL:n ja yhteistyökumppaneiden omin varoin, pienempi osa saataneen Säätiöiltä ja Suomen Akatemialta. Rahoitustarvetta jäänee noin 5 Mmk seuraavan kymmenen vuoden ajaksi, mikä merkitsisi noin 0,5 Mmk:n vuotuista lisärahoitusta esimerkiksi MMM:n yhteistutkimusmäärärahoista.